

IZBOR IZ LISTOVA I ČASOPISA

Određenje čovjeka kao bića prakse mo-
guće je samo tako, ako je praksa shvaćena
kao jedinstvo osjetilne i teorijske djelat-
nosti. Funkcionisanje jednog stroja (pa
i najobitnijeg oruđa) je udjelo-staobljena-
teorija ili ostvarena teorija; kao što je i
teorija (pa i najjednostavnija) sublimacija
određene ljudske kreativnosti, osjetilne i
teorijske.

Odnos tih dvaju momenata u praksi je
uzajaman, funkcionalan, oni se uvjetuju,
kao što je moguće da jedan pretiče ili za-
ostaje za drugim. Relativna samostalnost
apstraktne misli omogućuje joj i da za-
ostaje i da anticipira konkretno-osjetilnu
djelatnost. Kao što i kompleksnost i stihij-
nost ljudske osjetilne djelatnosti (proiz-
vodne i historijske u prvom redu) uvjetuju
mnoge teškoće simultanog teorijskog sa-
gledavanja svih tih procesa.

Kako pojam prakse obuhvaća osjetilnu i
teorijsku stranu u sebi — neadekvatno
je suprotstavljati praksu i teoriju kao dva
momenta koji treba da budu u jedinstvu,
kad sama praksa, shvativši je kao funda-
mentalnu odredbu čovjeka, sadrži već i
jedan drugi moment u sebi.

Njihovim razdvajanjem značilo bi tvr-
diti da je moguća praksa koja ne implicira
svijest, pretpostavke i teoriju; kao i da
je moguća teorija koja ne implicira
cijelokupno iskustvo ljudske osjetilne djelat-
nosti.

Takva praksa bila bi životinjska praksa,
a takva teorija misaona besmislica. Ra-
zumljivo je da i u tome postoje nijanse,
stupnjevi. Mogu postojati razni nivoi dis-
krepancije tog inače primarnog jedinstva
danog u stvaralačkom momentu prakse.
Isto tako teorijska djelatnost može biti
odvojena, ako gledamo na pojedine so-
ciološke djelatnosti (u vezi s historijskom
podjelom rada), ali ne s obzirom na histo-
riju kao totalitet, s obzirom na kreiranje
historije kao jedinstvenog i totalnog akta
i procesa.

Isto tako bi stavljanje jednog pored
drugog značilo da čovjek nije totalno bi-
će, ni njegova historija totalna kreacija,
nego da stvara razne nezavisne i uspo-
redne historije proizvodnje, tehnike, fizi-
ke, nauke, prava, filozofije itd.

Iako relativna samostalnost svih tih
područja postoji zbog činjenice ovakve

podjele rada kakva je do danas postojala,
prije navedena podjela bi razušila dia-
lektičko jedinstvo čovjeka kao bića prakse,
i kao individualnog i kao historijskog
bića.

Historija kao jedinstveni čovjekov život
je dakle jedinstvena historija čovjekova
mijenjanja svijeta i stvaranje novih histo-
rijskih struktura: ako pod tim podrazu-
mijevamo i prirodno-historijsku stvar-
nost i samog čovjeka i njegove najrazno-
vrsnije kreacije (umjetničke, filozofske
itd.)

Iz toga bi slijedilo, a to treba podro-
bniim ispitivanjem pojedinih epoha poka-
zati, da neke veće diskrepancije između
osjetilne i teorijske čovjekove djelatnosti
(što se inače kaže između prakse i teorije)
nikada nije bilo niti je ona moguća.

Svaki nivo historijske određenosti čov-
jekove, svaki nivo njegove prakse kon-
struiran je, dakle, određenim nivoom os-
jetilne i teorijske čovjekove djelatnosti.
Čovjekova materijalna, društvena i teo-
rijska praksa nalaze se u neraskidivom
odnosu i utjecaju.

Historija je jedinstveno čovjekovo djelo.
Ni jedna ljudska djelatnost ne postoji sa-
ma po sebi i sama za sebe. Ni jedna nije
shvatljiva ako se ne uzme u obzir cjelina
historijskog momenta ili epohe, cjelovit-
ost historijskog postojanja čovjeka, cje-

lovitost i polivalentnost njegova funda-
mentalnog postojanja kao bića prakse.

Marx je reljefno istakao tu ideju ne
samo tezom o postojanju jedne jedine
nauke— povjesti, nego i tezom da je fe-
tiška svijest izraz određenog niskog nivoa
osjetilnog postojanja. „Koliko je riješenje
teorijskih zakonitih zadatak prakse i prak-
tički posredovano, koliko je istinska prak-
sa uvijek stvarne i pozitivne teorije, poka-
zuje se na fetišizmu. Osjetilna svijest fe-
tiškizma drugačija je od svijesti Grka, jer
je još njegovo osjetilno postojanje dru-
gачije. Apstraktno neprijateljstvo između
osjetilna i duha je nužno sve dotle dok
ljudsko osjetilo za prirodu, ljudsko osje-
tilo prirode, dakle, i prirodno čovjekovo
osjetilo još nije proizvedeno vlastitim
čovjekovim radom.“ (K. Marx, Ekon. fil.
manuskripti: Rani radovi II izd. str. 259).

Gornju tezu o jedinstvenom karakteru
ljudske „praktičnosti“ ili o historiji kao
razvoju ljudske prakse — bez obzira da
li društvenom podjelom rada jedne funkci-
raju više kao „teoretičari“ a drugi kao
„manuelni radnici“ — trebalo bi osvojiti
kao fundamentalnu koncepciju analize i
objašnjenja historije.

(Uz problem prakse, Predrag Vran-
nicki, Praxis, br. 1, 1964, Zagreb)

BRANISLAV PETROVIĆ

pesma kako se čita ova moja
pesma o letu

Podimo dakle od prve rečenice o letu:

POJELI SMO OGROMNU LUBENICU NATASA
JE ČAK I KORJUJE JELA

(kao ti je kornjača u namuču pusti
kornjaču u njenu vodenu otadžbinu)
čitaj polako i promišljeno nikad
ne razmišljaj o onome što si pročitao
kod POJELI SMO stani razmisli
da li si i ti nešto pojio u svom životu
ako nisi učini to odmah pojedij
jabuku ribu pečenu na žaru pojedij
ne oklevaj sutra će biti kasno nestaće
jabuka riba a sezona lubenica je vrlo kratka
takode i grožđe sve je manje na pijacama
a višanja već trista godina nigde nema
a pošto si se najeo dobro nastavi sa čitanjem
ove pesme
pridev OGROMNA (upotrijebljen ovde u padežu)
možes preskotiiti baš
te briga za prideve mnogo su važnije imenice
zastani dakle kod LUBENICE kao pred izvorštem mora
glavni ti je posao da prebrojiš slova ove crvene
svečanosti

jer slova su ti slike zvukova od kojih zvuči zemlja
osam slova to ti je osam bogova
baci pesmu povedi bogove u šetnju
osam bogova to ti je cela lubenica
ostuši srce da li je božanstvo zrelo da bude
pojedeno
osam slova to ti je čitavo čovečanstvo
baci lubenicu
uvodi čovečanstvo u leto to ti je kao da si
napisao pesmu ma da
ni jedna pesma nije potpuna kao zemlja zato
nemoj da se zalubiš u pesmu ali
posle dosta godina pijaj me gde smo stali
stali smo kod NATASE to ti je mudrost zemaljska
i nebeska

to što je nataka koruge jela nemoj uzimati preozbiljno
možes i ti koruge jesti
nataka je nataka a nije nataka divlja ruža nataka
je humanizam i renesansa seti se
trgovac iz venecije seti se
leonarda da vintija nemoj dalje da čitaš pesmu o letu
jer sad je leto prijatelju lepše
od svake pesme eto kako treba čitati ovu
pesmu.

Branislav PETROVIĆ rođen 1936. u okolini Čačka.
Apsolvent Filološkog fakulteta u Beogradu. Sada je
novinar u listu „Kekec“.
Knjige pesama: „Moć govora“ 1962, „Gradilište“
1964.

„POLJA“ uređuju: Jasna
MELVINGER, Miroslav EGE-
RIĆ, Želimir PETROVIĆ,
Ivan BANJAI, Petar MILO-
SAVLJEVIĆ, Mileta RADO-
VANOVIĆ (glavni i odgo-
vorni urednik) i LASLO KA-
PITANJ (izbor likovnih pri-
loga i tehnička oprema)

List izdaje NIP „Progres“,
Novi Sad

Rukopise treba slati na adre-
su: Redakcija „Polja“, Novi
Sad, Vase Stajčića 1,
tel. 23-22

Neobjavljeni rukopisi se ne
vraćaju. Pretplata na 10 brojeva
500 din. Pojedini broj
50 din. Pretplata se upućuje
na adresu: NIP „Progres“,
Novi Sad, tekući račun broj
151-1111-514, sa naznakom za
„Polja“.

Stampa „Forum“, Novi Sad.
Meter: Mita Dejanov

(nastavak sa II. strane)

i kada je mislio, da je našao najbolji način, najbolje
rješenje, dao se na posao. Dugo je lijepo i prijepi-
vao, i što dalje, to je posao postajao sve mučnijij. A
lutka je čitavo vrijeme mirno promatrala i svaki put,
kada je nešto pokvario i morao da počne sve ispo-
četka, ona reče: — Koliko sam ti puta rekla da se
toga okaniš, jer ćeš sve pokvariti? — Ovo se ote-
glo do vrlo kasno u noć, i kada je već bio izgubio strp-
ljenje, on dreknu: — Hajde do sto crnih đavola i
i ostavi me na miru! — Ona je tada zadržala i nije
više izustila ni riječi.

Možda ipak nisam trebao izvoditi ovu ludoriju,
pomrljao je, kada su već svi listovi te jeftine,
knjige bili u stanju potpunog rasula, premda su prsti
još uvijek strpljivo pokušavali da nešto slijepe. —
Ali zašto me ona samo promatra i ništa ne kaže?
Zašto mi ne pomogne? Zašto ne pokaže makar malo
interesa? Zašto me ne ohrabri? Nikada, nikada ona
nije učinila ništa, nije kazala ništa da me ohrabri.
Baš onda kad sam ja to očekivao, kad mi je to bilo
tako potrebno. Onda sam uvijek bio sam. Čovjek je
sam; čovjek je vječito sam.

Sad je knjiga bila u mnogo lošijem stanju nego
ikada ranije i zato je on uzeo knjigu, svoju najdražu
knjigu, i mlatio s njom o zid. Avaj! Jadne, drage
stranice se rasuše i popadaše po podu. On ih je kupio
i parao jednu po jednu, i kada ih je sve uništio, onda
je uzeo lutku i bez ikakvog objašnjenja razbio je.

Onda je dugo sjedio. Sjedio je skrnušeno, ali nije oča-
javao. Nije nikoga mrzio, niti je ikome zavidio. Bio
je spreman da svima oprost, i bio je zadovoljan, da
je tako osjećao.

MATIJA BEČKOVIĆ

maljenka veročka

Radnici koji nikad nisu videli more
Kad je sretnu misle da je dan lepši no inače
Ta žena taj gigant ta država u državi
Kad sam je prvi put video rekao sam:

Eto kako treba da izgleda prestonica jedne zemlje
Koja ostaje bez svetla kad ona sklopi oči.
Jedina nevina žena koja rada decu
Ta djevuška visoka kao podzemna železnica
I lepa kao da uopšte ne postoji

Njenu sobu su razneli mirisi
Ona se šminkala i češljala
I to je sve što je uradila za poeziju.
Zakleo sam se da ću prečutati njenu prošlost
Jer je sam rođen sa mnogo više prljavština
No što ih je ona imala u životu.

Već nema u srpskom jeziku reči na koje se mogu
osloniti

Sa kojima bih poredio njene oči i onda mirno spavao
Ima jedna zemlja velika kao njena trepavica
Ta neosvojiva Rusija koju je ipak lakše osvojiti
Od njenog poljupeka koji mi je poslala telefonom
Zapalilo mi se uvo na pošti jednog drugoga grada
To famozno to zeleno to gorko uvo
Koje je dugo stajalo kao antena na jednoj radio-stanici
Otkidao sam ga i đuboko u zemlju zakopavao
Ali nije prestalo da me poziva na telefon
Svojom telefonskom abzikom svojim visećim
mostovima

Na mome srcu kao na gramofonskoj ploči
Smisla je sve što je rekla u životu
Njene korake, njen smeh i njen kašalj
Njena duga šaputanja sa ljudima koje ne poznajem
Gradove u kojima živimo vezuju naša pisma
Ja ne znam za drugo nego sem njenog kišobrana
Kad me ona voli ne znam od čega živim

Ne jedem, zaboravljam da dišem i vrlo često umirem
Visoko u nebu setim se da ne umem leteti
Ne znam kako sam gore dospelo i padam kao u snu
Prođem glavom kroz zid i vidim da sam pogrešio
Ali sve je kasno i ne može se ispraviti
Tad zviznem nogom mesec iznad grada
I trčeti obilazim mesto gde ćemo imati sastanak za
nekoliko dana

Njen najgori dak gutač ljubavnog plamena sa injem
u usima

Tumačim svojoj krvi njeno preteško gradivo
Pun otpadaka kao goljska struja
Silazim niz stepenice u zemlju
I jedini ne znam za svoju tragediju
Taj svirepi podtekst naše ljubavi
I suzo na jastuku

Uspomena na pilota koji nikada nije sleteo
Izgubljen u vazduhu

Matiya BEČKOVIĆ rođen 1939. u Senti. Apsolvent
Filološkog fakulteta u Beogradu. Stalni saradnik
„Jezik“.

BOŽIDAR ŠUJICA

n e g a

Gde da te nađem u kojim crnim stvarima
U kojim morima u kojim svetlima
Kako da te tražim o pomoći petlima
Jutrom ševama predbećerjem požarima?
O niko neće doći samo kiše doći će
I mesto tebe crni cvet noćice

O noći moja hranjena gladu hranjena
Crnim sokovima požara O usnula
O humko leteča humko planula
U hladu zabačenih sazeveda O ranjena
Zvezdo sa ranom ko srebrna vratuaca
Ko mesečev vir mirisa bez danca

Jedna zvezda grozd zlata kocka žuta pozdravlja
Me svako veće Da li tvoja gori ruka
U predelima duha žita svitac u vidu zvuka
Na svetlećem trapezu u snu što se javlja
Ko umorno svetlo ko mesečeto pijanstvo
Što vodi odavde u noć u tepo izgnanstvo

O ti dote iz trepavica vidika
Što čelom pod senkom u svesrdnoj opni
Zemlje sanjaš Zamenjen snegom što kopni
Zamenjen pticom što je neguje muzika
Prenočiš na tvojoj humci O vode vezilje
Nek noćas u san je dovede gorobilje

O gde da te nađem u kojim crnim stvarima
U kojim morima u kojim svetlima
Kako da te tražim o pomoći petlima
Jutrom ševama predbećerjem požarima?
Niko neće doći samo kiše doći će
I mesto tebe crni cvet noćice

Božidar ŠUJICA rođen 1937. u Kragujevcu. Diplo-
mirao je na Filološkom fakultetu u Beogradu. Sada
je profesor u jednoj srednjoj školi u Beogradu.
Knjige pesama: „Prestupne noći“ 1961.

DRAGAN KOLUNDŽIJA

po crnoj vodi moje telo pliva

Po crnoj vodi moje telo pliva
Zelene ribe nad njim su nage devojke,
ja im se javljam glasom zmije,
ja im se javljam glasom guštera.

Oči sam svoje u pesak usadio,
iz peska noževi rastu.
Kro sam svoju vrbama dao,
iz vrba crni bogovi izlaze.

Tuga je moja zariven nož u meso,
telo je moje porušeno,
koža je moja prazno sunce
iz koga dugačka smrt zjapi.

O, more sa tri glave od školjki,
o, šume sa tri sunca u grudima
ustavite crne vode
telo moje iz mulja izvadite.

Tri crna vranca, tri crna planinca, gaze me
i noć u meni, i dan u meni, i košulja sučena sa zmije
na meni.

Majka moja nad obalom plače
i dan isplače.

Talas rastegnut nad strnokosima
suza u groblju nad jacima.
Otac moj odbelego leto detinjstva
nad rekam crnom. U daljini lepet ptica.

Dragan KOLUNDŽIJA rođen 1939. u selu Gornje
Vodičeva (Bosna). Studira na Filološkom fakultetu.
Knjige pesama: „Zatvorenik u ruži“ 1967; „Čuvari
svetosti“ 1962.

LIKOVNI PRILOZI
U OVOM BROJU SU
SA OVOGODIŠNJEG
VENECIANSKOG
BIJENALA